

Anna Szeptycka

Biblioteka Główna Politechniki Poznańskiej

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
Biblioteka 9, 103-114

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna S z e p t y c k a

BIBLIOTEKA GŁÓWNA POLITECHNIKI POZNAŃSKIEJ

Biblioteka Główna Politechniki jest jedyną publiczną i naukową oraz największą techniczną biblioteką województwa poznańskiego. Mimo poważnych zadań jakie przed nią stoją, nie może ona jednak niestety w pełni rozwinąć swojej działalności, będąc skrepowana wyjątkowo trudną sytuacją lokalową.

Biblioteka Główna Politechniki mieści się w gmachu Politechniki przy placu M. Curie-Skłodowskiej 5, a jej czytelnia dla studentów - w drugim, odległym gmachu przy ul. Piotrowo 5. Rozbicie to, niekorzystne zarówno dla czytelników, jak dla personelu, a przy tym ogólny brak pomieszczeń (zwłaszcza czytelni dla pracowników nauki oraz odpowiednich magazynów) rzutuje na cały charakter pracy.

Powierzchnia Biblioteki wynosi 518 m². Pomieszczenia mają charakter tymczasowy i nie są dostatecznie zaadoptowane do potrzeb Biblioteki. Lepsze perspektywy otwierają się dopiero około roku 1970, w związku z przewidywanym oddaniem do użytku uczelni części nowego gmachu Politechniki na Ratajach.

K s i ę g o z b i ó r Biblioteki Głównej jest ściśle związany ze specjalizacją uczelni. Gromadzi się więc zwłaszcza prace z dziedziny budowy maszyn, technologii, pojazdów mechanicznych, elektrotechniki i budownictwa lądowego, następnie z dziedziny nauk podstawowych, tj. matematyki, fizyki i chemii, wreszcie wybór prac z innych dziedzin techniki oraz z dziedziny ekonomii i nauk społecznych. Nabywane są przede wszystkim dzieła o wysokim poziomie naukowym dla pracowników nauki - oraz skrypty i podręczniki dla studentów; gromadzi się jednak również pewną liczbę prac o charakterze warsztatowym oraz niektóre lepsze wydawnictwa popularno-naukowe.

Zbiory Biblioteki Głównej Politechniki mają charakter użytkowy, a przede wszystkim dydaktyczny. Brak tu więc całkowicie zbiorów ściśle archiwalnych. Ze względu na szybkie deaktualizowanie się opracowań z dziedziny techniki, kładzie się nawet specjalny nacisk na stałą selekcję książek i na "odmładzanie" tą drogą księgozbioru.

Statystykę wpływu i rozchodu obrazuje tabela 1 (str. 105).

Wśród druków wpływających do Biblioteki, znajduje się sporo druków z importu. Biblioteka sprowadza książki do zbiorów własnych oraz dla bibliotek zakładowych Politechniki. W roku 1968 otrzymano z zagranicy: 251 t. dla Biblioteki Głównej oraz 325 t. dla bibliotek katedr.

Biblioteka prowadzi bieżącą w y m i a n ę w y d a w n i c t w z 45 instytucjami na terenie kraju i z 34 instytucjami za granicą. Tą drogą otrzymuje się wiele pozycji, których nie dałoby się otrzymać drogą zakupu.

Tabela 1

Rodzaj zbiorów	Stan dn. 31.12.67	Przybyło w 1968 r.				Ubyło	Stan dn. 31.12.68
		ogółem	zakup	wymiana	dary		
Druki zwarte	60 916	3970	3239	209	582	839	64 047
Druki ciągłe	15 612	1723	1122	369	232	33	17 302
Zbiory specjalne	24 011	1858	1608	-	250	3314	22 555
W tym:							
starodruki	2	-	-	-	-	-	2
polskie normy katalogi	22 900	1062	1062	-	-	3313	20 649
normy z importu	1 109	277	27	-	250	1	1 385
	-	519	519	-	-	-	519

W r. 1968 otrzymano z wymiany:

krajowej: 115 t. druków zwartych oraz 135 tytułów wydawnictw periodycznych (449 zeszytów),

zagranicznej: 94 t. druków zwartych oraz 62 tytuły wydawnictw periodycznych (267 zeszytów).

Wysłano w ramach wymiany:

do instytucji krajowych: 237 t. druków zwartych, 246 zeszytów wydawnictw periodycznych;

do instytucji zagranicznych: 180 t. druków zwartych, 186 zeszytów wydawnictw periodycznych.

Kłopotliwa jest gospodarka drukami zbędnymi, które Biblioteka otrzymuje drogą darów i przesyłek reklamowych (np. w ubiegłym roku: 216 t.) oraz drukami wyselekcjonowanymi z inwentarza (np. w roku ubiegłym 733 t. druków zwartych i 22 t. druków ciągłych). Druki te, w miarę możliwości, rozsyła się do innych bibliotek, zwłaszcza bibliotek szkół średnich - pozostałe zaś przekazuje się na przemiał (np. w roku ubiegłym: 583 tomów druków zwartych oraz 3313 zaczytanych lub unieważnionych polskich norm).

Selekcja księgozbioru stanowi zagadnienie trudne, zwłaszcza że nie zostało ono dotąd uporządkowane odpowiednimi przepisami. W Bibliotece Politechniki selekcję przeprowadza się bieżąco, zasięgając przy tym pomocy pracowników nauki uczelni, specjalistów z danej dziedziny.

Do oddziału gromadzenia należy również p r e n u m e r a t a c z a s o p i s m. W 1968 r. wpływały bieżąco do Biblioteki 972 tytuły wydawnictw periodycznych (patrz: tab. 2).

Tabela 2

Czasopisma	krajowe	radziec- kie	inne	razem
z prenumeraty	215	129	245	587
z kupna	23	22	31	73
z darów	106	1	25	115
z wymiany	135	17	45	197
razem:	479	169	346	972

Czasopisma są na ogół prenumerowane w 1 egzemplarzu. Czasopisma polskie, radzieckie oraz krajów demokracji ludowej - prenumerowane są również przez biblioteki zakładowe Politechniki. Czasopisma z krajów kapitalistycznych - znajdują się natomiast wyłącznie na terenie Biblioteki Głównej.

Tu przede wszystkim dotkliwie daje się odczuć katastrofalny brak pomieszczeń. Politechnika posiada jedną czytelnię dla studentów - na 54 miejsc; od roku zaś nie posiada żadnej czytelni dla pracowników nauki ani czytelni czasopism. Pracownicy Biblioteki z własnej inicjatywy udostępniają czytelnikom czasopisma na terenie magazynów. Między regałami zorganizowano tutaj rodzaj prowizorycznej czytelni na kilka miejsc - jest to jedyna tego rodzaju akcja na terenie bibliotek polskich.

Biblioteka liczy 3464 czytelników - w tym 2790 studentów. Czytelnia studencka stale jest pełna. W r. 1968 zanotowano: 19 152 odwiedzin (w tym: 1749 odwiedzin "czy-

telni" w magazynie) - oraz 48 915 wypożyczeń na podstawie rewersu. Czytelnia dla studentów otwarta jest 65,5 godzin tygodniowo, a "czytelnia" czasopism - 22 godziny tygodniowo.

Duży ruch panuje w wypożyczalni, czynnej 34 godziny tygodniowo. W roku 1968 wypożyczono poza obręb Biblioteki 33 332 tomy. Żądane pozycje wydaje się czytelnikom dopiero po 2 godzinach, gdyż magazynier nie może nadążyć w wyszukiwaniu dużej liczby (kilkaset pozycji) zamówionych książek. Na specjalnych prawach są jednak studenci studiów dla pracujących, którzy w miarę możliwości obsługiwani są natychmiast. Mogą oni również dowiadywać się o odłożone dla nich książki telefonicznie - oraz tą samą drogą prolongować rewersy.

Książki potrzebne do prac naukowych, a nie posiadane przez Bibliotekę, sprowadza się z innych bibliotek. Wypożyczalnia międzybiblioteczna sprowadziła w 1968 r. dla swoich czytelników 426 t. z innych bibliotek (w tym 124 t. z bibliotek zagranicznych). Z własnych zbiorów wysłano do innych bibliotek 316 t. Wypożyczalnia międzybiblioteczna obciążona jest wyjątkowo dużą korespondencją - konieczną do lokalizacji poszukiwanych dzieł i do przeprowadzenia związanych z wypożyczaniem zamiejscowym formalności. Korespondencji tej jest zwykle dwukrotnie tyle, ile wynosi obrót książek (np. w roku ubiegłym - 1590 wysłanych i odebranych pism).

Dużo pozostawia do życzenia konserwacja zbiorów... Politechnika nie posiada własnej introli-

gatorni, a miasto Poznań - odpowiedniego zakładu, który mógłby na tym odcinku zaspokoić potrzeby bibliotek szkół wyższych. Biblioteka Politechniki może, przy pomocy małych warsztatów introligatorskich oprawić rocznie jedynie 50% swoich zbiorów przeznaczonych do oprawy. Z roku na rok gromadzą się zaległości. W roku sprawozdawczym zdołano oprawić tylko 1579 t. książek i czasopism. W magazynach nie ma już miejsca na wstawianie nowych regałów. Książki nieodpowiednio umieszczone - nadmiernie się nieznaczają. Dzieła, kupowane nieraz za cenne dewizy, znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie grzejników, pod regałami na podłodze lub w nieodpowiednich szafach na korytarzu. Zagęszczenie magazynów powoduje konieczność przeprowadzania dodatkowych prac, które byłyby niepotrzebne w innych warunkach: m.in. nieustannego przesuwania regałów i przedstawiania książek (w roku ubiegłym pracownicy oddziału udostępniania przemieścili ok. 22 600 t.).

W okresie ferii letnich zdołano, mimo trudnych warunków, przeprowadzić częściowe skontrum księgozbioru, obejmujące 23 500 t. druków zwartych i 22 500 norm.

~~Cał~~ z i a ł I n f o r m a c j i posiada poważny księgozbiór, złożony z najlepszych bieżących bibliografii polskich i zagranicznych z dziedziny techniki i nauk ścisłych. Zadaniem informacji jest wprowadzenie czytelnika do tego księgozbioru i ułatwienie mu wykorzystania różnego typu bibliografii i pomocniczych kartotek. Prócz tego udziela się tu wszelkiego rodzaju informacji zarówno pracownikom i studentom własnej uczelni, jak pracownikom

przemysłu i innym czytelnikom. W roku ubiegłym udzielono ok. 3500 informacji bibliotecznych, ok. 3000 bibliograficznych oraz wykonano 5 dłuższych zestawień pisemnych. (Informacji tego typu udzielają również doraźnie inne oddziały Biblioteki).

Oddział Informacji naukowej centralizuje dokumentację z ukończonych prac naukowych uczelni (w r. ubiegłym: 345) oraz sprawozdań z podróży zagranicznych pracowników nauki Politechniki (w r. ubiegłym: 6).

W ramach działalności informacyjnej zorganizowała Biblioteka w ubiegłym roku, jak zwykle, kilka wystaw. Z okazji "Dni Oświaty, Książki i Prasy" przygotowano wystawę, poświęconą technicznym instytucjom wydawniczym, a w "Dniach Książki Technicznej" - wystawę literatury na temat najnowszych gałęzi techniki. Prócz tego czynna jest stale niewielka wystawa nowości z importu.

Biblioteka Główna Politechniki, znajdując się w wyjątkowo trudnych warunkach lokalowych, nie może należycie rozwinąć ani pracy organizacyjnej, ani pracy usługowej w stosunku do czytelnika (np. brak pomieszczeń na czytelnie). Zastępuje to więc szeroko pojętą akcją informacyjną, która ma na celu zbliżenie czytelnika do zbiorów i ułatwienie mu korzystania z nich. Ten cel - wyłącznie usługowy i związany z bezpośrednią korzyścią czytelnika - spełniają zwłaszcza wydawnictwa Biblioteki (wykazy lektury podstawowej i zalecanej dla studentów, bibliografia słowników, znajdujących się w zbiorach Biblioteki, katalogi czasopism i. in.).

W 1968 r. ukazały się drukiem:

1. Biuletyn Biblioteki Głównej (2 zeszyty),
2. Zeszyty Naukowe Politechniki, Seria Bibliografia nr 6 (oprac. E. Prus).

W druku znajdują się prace:

1. Biuletyn Biblioteki Głównej (1 zeszyt),
  2. Czasopisma Biblioteki Głównej. Indeks rzeczowy do cz. 1, 2, 3 (oprac. J. Brzezicka i W. Gołąb).
  3. Informacje dla korzystających ze zbiorów Biblioteki - wyd. 5 popr. (oprac. A. Rogalanka i A. Szeptycka).
  4. Wykaz czasopism zagranicznych z dziedziny techniki i nauk ścisłych, prenumerowanych i otrzymywanych bieżąco przez biblioteki Poznania w latach 1966-1968 (red. A. Szeptycka, współprac. Z. Jaszczak, S. Antkowiak, R. Wiażewicz).
- To ostatnie wydawnictwo jest wynikiem współpracy bibliotek Poznania, zainicjowanej przez Bibliotekę Główną Politechniki. Powstało ono na skutek odczuwanej przez wszystkie biblioteki potrzeby posiadania stałej i szybkiej informacji o znajdujących się na terenie miasta, a trudnych do uzyskania, czasopismach zagranicznych. Zdarzało się, że czasopism tych poszukiwano w bibliotekach zagranicznych, nie wiedząc, że można je było uzyskać na terenie własnego miasta. Przy okazji zbierania materiałów do tego wydawnictwa, powstała na terenie Biblioteki Głównej odpowiednia kartoteka centralna, służąca potrzebom wypożyczalni międzybibliotecznej.

Biblioteka zorganizowała również i prowadzi p r a c ę d y d a k t y c z n ą.

Szkoła średnia nie przygotowuje studenta do korzystania z biblioteki naukowej ani do korzystania z naukowych bibliografii. Zwłaszcza ta ostatnia sprawa, jak się okazało w wielu wypadkach, przedstawia duże trudności dla studenta w momencie przygotowywania się jego do pracy dyplomowej i cierpi na tym przede wszystkim poziom tej pracy.

Od 1952 r. przeprowadza się corocznie zajęcia z "Przy sposobienia bibliotecznego" dla studentów I-go roku (jednorazowy 2-godzinny wykład z pokazem) oraz od 1965 r. zajęcia z "Techniki korzystania z bibliografii i dokumentacji naukowo-technicznej" dla studentów III roku (jednorazowy, 2-godzinny wykład z pokazem, oraz 1 godzina ćwiczeń). Ćwiczenia wykonywane przez studentów III roku polegają na sporządzeniu zestawu literatury technicznej na dowolnie obrany temat, przy pomocy co najmniej trzech bibliologii w trzech różnych językach (polskim, rosyjskim i dowolnym). Baza do wykonywania tych ćwiczeń jest oddział Informacji.

W roku 1968 przeszkolono w ten sposób 832 studentów I roku w 31 grupach oraz 381 studentów III roku w 15 grupach.

Oba wykłady są dla studentów obowiązujące i wymagają podpisu w indeksie (Uchwała Senatu Politechniki z 1965 r.). Biblioteka doszkała również własnych pracowników - w ramach odbywających się raz na tydzień lub raz na dwa tygodnie zebrań seminaryjnych dla starszych bibliotekarzy (w r. ub. odbyło się 19 zebrań) oraz zebrań szkoleniowych na niższym poziomie dla młodszych bibliotekarzy (w roku ubiegłym

odbyło się 7 zebrań). Prócz tego każdy nowo przyjęty pracownik przed rozpoczęciem właściwej pracy, przechodzi kilkumiesięczną praktykę we wszystkich oddziałach Biblioteki (w roku 1968 przeszło praktykę 4 pracowników).

Dla zapoznania się ze specjalizacją swojej uczelni, pracownicy biblioteki, w ramach szkolenia, odwiedzają kolejno poszczególne katedry i zakłady Politechniki, oprowadzani i objaśniani przez jednego z pracowników nauki.

Biblioteka Główna sprawuje opiekę fachową nad 58 bibliotekami zakładowymi Politechniki, prowadzonymi przez asystentów poszczególnych katedr.

Księgozbiór katedr liczy łącznie (stan na 31.12.1967 r.):

druków zwartych	83 295 tomów
druków ciągłych	4 516 tomów
zbiorów specjalnych	41 334 sztuki

Katedry prenumerują 894 egzemplarze czasopism. Dwu pracowników Biblioteki Głównej prowadzi cały instruktaż dla asystentów prowadzących biblioteki i współpracuje z nimi w opracowywaniu zbiorów. Liczba tych pracowników jest zbyt mała na tak wielki księgozbiór, toteż praca ta jest zaplanowana na kilka lat.

W roku sprawozdawczym opracowano zbiory 4 katedr (6900 pozycji), włączając odpowiednią liczbę kart do katalogu centralnego Biblioteki Głównej oraz do katalogów katedr.

P e r s o n e l Biblioteki składa się z pracowników wykwalifikowanych, nieraz o bardzo długim stażu fachowym (9 pracowników powyżej 15 lat, 2 pracowników powyżej 10 lat, a niedawno opuścił Bibliotekę, przechodząc na emery-

ture, pracownik po 20 latach pracy). W sumie liczy Biblioteka 5 bibliotekarzy dyplomowanych (3 kustoszy, 2 adiunktów), 19 pracowników służby bibliotecznej (w tym: 5 kustoszy, 2 starszych bibliotekarzy, 2 bibliotekarzy), 1 pracownika administracji, 1 gońca i 1 pracownika fizycznego.

Suche dane niniejszego sprawozdania nie mogą zobrazować całego wysiłku i nakładu pracy kadry bibliotekarskiej, dzięki którym Biblioteka Główna Politechniki - z małej, zdewastowanej wojną i okupacją biblioteki szkolnej (jaką była jeszcze w latach pięćdziesiątych) - stała się naczelną biblioteką naukowo-techniczną całego regionu.